

minimum

BONTONU

OLYMPIA

Slávka Poberová
Jesika Schaftová

minimum

BONTONU

Slávka
Poberová

Jesika
Schaftová

OLYMPIA
PRAHA

Text © Slávka Poberová a Jesika Schaftová,
1994, 1995, 1996, 2010

Čtvrté, rozšířené vydání

© Nakladatelství Olympia, a. s., 2010

ISBN 978-80-7376-197-4

Dámy a pánové,

toho oslovení si nikdo z nás příliš neužil. Starší z autorek byla dámou naposled v tanečních při besedě, ale ta se přestala učit; a mladší se tudíž své dámy ještě nedočkala. A dočkat by se ani nemusela, aspoň podle časopiseckých pravidel společenského chování, která v poslední době hlásají, že moderní žena má právo chovat se vždy a všude jako její partner. (Čehož muži dost houfně využívají, mají přece stejná práva!) Jenomže rovnoprávnost není rovnost a kdokoli ženě upírá dámu, upírá také muži pána, tedy gentlemana, kavalíra, ochránce, který v něm navzdory všemu stále přežívá.

Potom však přichází otázka, jestli muž pánem skutečně umí být, a jestli ženy umějí být dámami. Když na Václavském náměstí potkáme tvora v utahaných bermudách nebo když si k nám v jídelně přisedne bytost, kterou ani nenapadne pozdravit, lze o tom pochybovat. Být dá-

mou (pánem) se přitom vyplácí, už naše babička přece říkala, že *dáma to sice má v životě kolikrát těžší, ale víckrát i lehčí. Nikdo z nás není ani takový boháč, ani takový samotář, aby si mohl dovolit kašlat na to, co si o něm myslí ostatní.*

Tolik babička, k níž se s nadšením připojujeme. Toto Minimum předkládáme, abyste mohli učinit stejně. Leckde je opravdu minimální, jinde z několika možností vybírá tu, která se dnes a tady zdá nejvhodnější, ale jako první krok na cestě k dámě (pánovi) snad postačí. Znalost pravidel dobrého chování je zase teprve prvním krokem k tomu, abychom ve společnosti obstáli nejen bez úhony, ale i se ctí. Proto potřebujeme ještě spoustu dalšího, od obyčejné čistoty a úpravnosti přes takt, vkus, ohleduplnost ke vtipu a šarmu, což nám někdy dáno je, jindy není a tím víc to musíme cvičit.

Je lepší moudré pokárání než hloupá sláva.

ORIENTÁLNÍ PŘÍSLOVÍ

Pokud jde o bonton nebo etiketu, musíme si pak především zadřít do kůže zákon o přednosti, jakousi páteř všech pravidel společenského chování, jež se k němu tak či onak vztahují. Proto vždy musíme mít na paměti, že

PŘEDNOST DÁVÁ PÁN dámě,

MLADŠÍ staršímu,

PODŘÍZENÝ šéfovi,

člověk (v té chvíli) NEVÝZNAMNÝ
člověku významnému politicky, vědecky,
umělecky, funkčně...

Přednost také dá osoba s prázdnýma rukama osobě se zavazadlem či s dítětem v náručí, vcházející či nastupující (do obchodu, dopravního prostředku) každému, kdo vychází nebo vystupuje.

Podle přednosti se prochází zúženým místem,

zvedá a podává upadlý předmět,

začíná i končí hovor.

Ve stejném pořadí se vchází mezi cizími lidmi do dveří veřejných, neznámých míst, ve společnosti lidí známých do míst známých, soukromých.

Projev přednosti nezapomeneme doplnit úsměvem, milým slovem, kývnutím, lehkou úklonou. Odpovědí je poděkování a opět úsměv, na poklonu poklona.

Zákon přednosti ovšem nebrání mladému šéfovi dát přednost staršímu podřízenému (či mladinké sekretářce), neboť k dobrému tónu patří nejen přednost správně poskytovaná na správném místě, ale i bez ohledu na naše postavení.

Ochrana Tato přednost nás bude provázet mnoha pravidly společenského chování jak bájná Ariadnina nit Labyrintem, jsou ovšem i situace, kdy bychom s ní nevystačili, kdy zákon přednosti ustoupí zákonu ochrany.

Podle toho především MUŽ CHRÁNÍ svou partnerku, mladší člověk staršího a tak dále, jakož i zdravý nemocného, prostě SILNĚJŠÍ SLABŠÍHO

KDYKOLI SPOLU VCHÁZEJÍ DO NEZNÁMÉHO PROSTORU na veřejnosti či všude tam, kde by mohlo hrozit nějaké NEBEZPEČÍ nebo pouhé OBTÍŽE. V takových případech proto

PÁN (MLADŠÍ...) JDE JAKO PRVNÍ, aby mohl co nejúčinněji pomáhat, podat pomocnou ruku, chránit v davu, zabránit pádu.

Ve stejném pořadí se pak vychází, nastupuje i vystupuje, a ovšem schází ze schodů (zvláště jsou-li bez zábradlí, úzké, vysoké) ap. Na lepší možnosti pomoci dnes totiž záleží víc než na dávných předpisech, které často nařizovaly opak, jen aby snad kavalír nezahlédl kousek dámského kotníčku.

**Ušlechtilý člověk je ctnostný, aniž
na to myslí. Nízký člověk je ctnostný
z vypočítavosti.**

LAO-C'

Dalším projevem společenské úcty a ohledů je ČESTNÉ MÍSTO, které náleží DÁMĚ, STARŠÍMU, ŠÉFOVI, významné OSOBNOSTI, našemu HOSTU.

**Čestné
místo**

Čestné místo se nachází PO PRAVÉ STRANĚ toho, kdo úctu a ohledy proka-

zuje. Také zde pravidlo o ochraně mění situaci a pán (mladší...) bude mít dámu (staršího...) po své levici, bude-li vpravo rušná vozovka nebo výkop či jiná hrozba újmy. (Těž uniformovaný voják si smí nechat pravici volnou, aby mohl zdravít a na pozdravy odpovídat.)

Rámě Na čestné místo nesmí zapomenout PÁN, DÁMĚ NABÍZEJÍCÍ své RÁMĚ, tedy paži k zavěšení. Tentokrát pouze pán, zavěšeného muže etiketa připouští pouze v případě ctihodného starce nebo nemocného. Dříve pán musel počkat, až ho dáma o tento způsob doprovodu požádá, navíc to musela být pouze dáma dobře známá, dnes jsme shovívavější, přesto zavěšení charakterizuje důvěrnější vztah. Pro zajímavost, dávná etiketa nepřipouštěla, aby v dešti pán dámě nabídl s otevřeným deštníkem i rámě, prostě musel zmoknout.

I provedení této nabídky je důležité, pán se – podle výšky své spolence – jen mírně schýlí, dáma se pak o jeho ohnutou paži jen lehce opírá volnou rukou. Ve druhé smí nést pouze svou kabelku, ostat-

ní zátěž přebírá pán. Kabelku si ostatně vždy nese dáma.

Na schodech bývá lepší a tudíž i čestné místo u zábradlí, nemůže-li pán jít vedle své dámy a nehrozí-li nebezpečí, pán přesto raději vzhůru jde za ní, dolů před ní.

Do čela pravidel slušného chování, jež **Pozdrav** se řídí předností a jimiž se nešetří, náleží pozdrav.

Proto PÁN (MLADŠÍ, PODŘÍZENÝ...) ZDRAVÍ dámu (staršího, šéfa...), všechny přítomné v místnosti, kam vešel, a zdraví je jako PRVNÍ.

Zdravíme vždy a takřka všude. Po ránu v domě sousedku, ale i cizí ženu, v poledne v závodní jídelně kolegu z druhého oddělení, přes den na ulici i večer v divadle bývalého spolužáka, na výletě v horách neznámého turistu... (Zvlášť tento poslední zvyk v naší době upadl v zapomenutí, nechce se nám však věřit, že to bude trvalé.)

Po příchodu na návštěvu k přátelům do bytu, ale i do menšího veřejného prostoru ode dveří pozdravíme obecně všechny

přítomné, ve větších prostorech zdravít nemusíme (restaurace, divadlo, dopravní prostředky, banka, obchodní dům ap.), jakmile však přistoupíme ke svému stolu (dokonce i v závodní jídelně!), k pultu, u kterého budeme nakupovat, k přepážce, kde si chceme vybrat peníze, ve vlaku, když vejdemo do kupé nebo vstoupíme-li do autobusu vesnické linky(!), opět vždy zdravíme. Podle pravidla přednosti i podle rčení, že dobře vychovaný člověk na pozdrav nečeká. Proto pozdraví třeba i starší populární umělec mladší fanynku. Proto pozdravíme i ve velkém výtahu. Tam bychom sice podle etikety (na rozdíl od malého výtahu) zdravít nemuseli, ale kdo určí, který výtah je malý a který velký, a jestli u nás ty velké vůbec existují. Vstoupit do výtahu a nepozdravit je prostě trapné.

Není-li ten, komu je pozdrav určený, sám, zdravíme ovšem i jeho společníky, PŘISTOUPIT však k němu (a oslovit ho) SMÍME PO jeho JASNÉM VYZVÁNÍ, jinak ne.

Ke známému, který se nalézá ve společnosti dámy, pak lze přistoupit pouze

výjimečně. V tom případě příchozí pozdraví, on i známý se dámě omluví, poté známý příchozího neprodleně představí a co nejrychleji s ním vyřídí onu výjimečnou záležitost.

Když jdeme s přítelem, který někoho zdraví, zdravíme také, když on se s někým zastaví v nutné věci, po jeho omluvě odstoupíme. Záleží pouze na jeho úvaze, jestli nás seznámí.

**Srdce není ubrus, před každým je
neprostírej.**

ARMÉNSKÉ PŘÍSLOVÍ

Ve větší společnosti by jistě bylo nesmyslné se všemi se zdravit, a tak se (vždy samostatně) pozdravíme s hostiteli (o těch později) a potom se známými. Při odchodu se rozloučíme s nejbližšími sousedy (a ovšem zase s hostiteli).

Dáma, která vstoupí do místnosti, kde je mezi přítomnými i její manžel, se s ním pozdraví až po všech ostatních, pán pří-

Slávka Poberová
Jesika Schaftová

Obálku s použitím ilustrace Miroslava Slejšky
navrhl Jan Zoul

Vydalo Nakladatelství Olympia, a. s.,
Klimentská 1, 110 15 Praha 1,
v roce 2010 jako svou 3744. publikaci
Čtvrté, rozšířené vydání, 112 stran

Technický redaktor Jan Zoul
Zlom DTP Olympia

Vytiskly Těšínské papírny, s. r. o.,
Český Těšín

27-011-2010